

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten/L5
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet En ny terroristbrottslag (SOU 2019:49)

Terrorism är en internationell och gränsöverskridande företeelse där gemensamma lösningar är angelägna. Enligt tingsrätten är det viktigt att den svenska regleringen så långt som möjligt står i överensstämmelse med den internationella regleringen. Den svenska lagstiftningen torde också i dagsläget i princip uppfylla de internationella åtagandena, men systematiken med flera lagar gör att det kriminaliserade området blir väldigt svårt att överblicka. Det finns således starka skäl för en enklare och tydligare avgränsning av straffansvaret.

Tingsrätten tillstyrker därför att den nuvarande lagen om straff för terroristbrott samt finansieringslagen och rekryteringslagen ersätts av en ny lag som samlat reglerar straffansvar för terroristbrott samt samröre med en terroristorganisation och finansiering av terrorism m.m.

Förslagen föranleder i övrigt endast följande synpunkter och påpekanden från tingsrättens sida.

Försök, förberedelse och stämpling till samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra terroristbrott (7.3.6)

Genom utredningens förslag klarläggs det i lag att även försök till brott kan utgöra ett fullbordat terroristbrott. Vidare redogörs i utredningen för vad det i allmänhet krävs för straffansvar för försök till terroristbrott och det ges exempel på vad som skulle kunna utgöra försök till terroristbrott.

Tingsrätten tillstyrker visserligen förslaget men anser att modellen är teoretiskt komplicerad och kan innebära gränsdragnings- och tillämpningsproblem, bl.a. vad gäller bedömningen av när ett straffbart försök till terroristbrott föreligger och när försök till brott kan utgöra ett fullbordat terroristbrott. Tingsrätten anser dock att de gränsdragnings- och tillämpningsproblem som kan uppstå inte torde vara större än att de kan hanteras i den praktiska rättstillämpningen på ett tillfredställande sätt.

En tydligare reglering om särskilt allvarlig brottslighet (7.4.4)

I utredningen anges att en uppräknings i lagtext av samtliga gärningar som omfattas av diplomatskyddskonventionen riskerar att bli mycket omfattande och därför förslås att endast fyra brott räknas upp och att övriga brott omfattas av rekvisitet *annat allvarligt våldsamt angrepp*. Vad som avses med annat allvarligt våldsamt angrepp preciseras i författningskommentaren.

Tingsrätten har svårt att se att en uppräknings av samtliga gärningar som omfattas av konventionen skulle bli mycket omfattande. En sådan uppräknings finns i nu gällande lagstiftning (2 § 4 i finansieringslagen och rekryteringslagen) och den uppräknings är inte särskilt omfattande. Ur legalitetsynpunkt är det att föredra att uppräknings sker i lag och inte genom ett vitt begrepp som närmare specificeras i dess förarbeten.

Terroristorganisation (7.5)

Tingsrätten har i tidigare remissyttranden över såväl SOU 2016:40 som Ds 2017:62 fört fram synpunkter på tillämpningsproblem med rekvisitet *sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldiga till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet*. Tingsrätten vidhåller och hänvisar till dessa synpunkter.

Samröre med en terroristorganisation (7.6)

Tingsrätten har i tidigare remissyttranden över Ds 2017:62 och utkast till lagrådsremissen ”Ett särskilt straffansvar för samröre med en terroristorganisation” fört fram synpunkter vad gäller samröresbrottet.

Tingsrätten står fast vid att rekvisitet att lämna *annat liknande stöd* till en terroristorganisation är så vagt utformat att det kan leda till tillämpningsproblem. Tingsrätten har dock noterat att det i prop. 2019/20:36 och i utredningens författningskommentar (s. 411 f.) har utvecklats vilket stöd som normalt faller innanför respektive utanför det straffbara området. Dessa uttalanden är knappast tillräckliga för att undvika tillämpningsproblem av det vaga rekvisitet.

Tingsrätten har påtalat att det straffbara området bör omfatta även att förse en terroristorganisation med information. Enligt terrorismdirektivets artikel 4 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det är straffbart att bl.a. delta i en terroristgrupps verksamhet, inbegripet att förse den med information eller materiella resurser. I prop. 2019/20:36 s. 32 och 65 och nu i utredningen (s. 412) tydliggörs att det straffbara området inte omfattar att förse en terroristorganisation med information i allmänhet. Detta gäller, som tingsrätten uppfattar saken, oavsett om ett sådant stöd har varit ägnat att främja, stärka eller understödja en terroristorganisation eftersom handlingen att förse en terroristorganisation med information inte kan anses vara till sin art jämförbart med övriga punkter i bestämmelsen.

Tingsrätten är mot denna bakgrund tveksam till om förslaget till ett samröresbrott kriminaliserar allt det som krävs enligt terrorismdirektivet.

Finansiering av terrorism, rekrytering till terrorism och rekrytering till terrorism (7.7.2, 7.7.4 och 7.7.6)

Tingsrätten delar uppfattningen att den nuvarande regleringen är svåröverskådlig och överlappande samt att det finns ett behov av att renodla regleringen.

Tingsrätten vill dock föra fram att det är svårt att bedöma om samtliga gärningar i terrorismdirektivet kommer att kriminaliseras genom den nu föreslagna lagen. I svensk rätt har det inte införts självständiga brottsbeskrivningar vad gäller gärningarna i artikel 4 och 10 i direktivet. I tidigare förarbeten har det gjorts gällande att gärningarna i dessa artiklar i svensk rätt är kriminaliserade som försök, förberedelse, stämpling och medverkan till terroristbrott.

Tingsrätten har vidare i yttrande över SOU 2017:72 påtalat att den valda lösningen kan medföra tillämpningsproblem eftersom det hänvisas till artikel 4 i direktivet i flera av dess övriga artiklar. I nu aktuellt sammanhang är det av betydelse att det hänvisas till artikel 4 i direktivets artiklar om finansiering, rekrytering och resa för terrorismsyften.

För att uppfylla terroristdirektivets krav på kriminalisering borde, med hänsyn till hur artikel 4 i direktivet hanterats i svensk rätt, rent följdriktigt även finansiering, rekrytering och resa för att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till bl.a. terroristbrott vara straffbart.

Offentlig uppmaning till terrorism (7.7.3)

Tingsrätten har ingen invändning mot att brottet offentlig uppmaning i den föreslagna lagen bör vara straffbart även i förhållande till brotten rekrytering, utbildning och resa trots att det inte behövs för att uppfylla internationella åtaganden.

I utredningen anges att det förslag som lämnats i propositionen om att kriminalisera offentlig uppmaning till samröre med en terroristorganisation bidrar till att regleringen om offentlig uppmaning framstår som väl täckande eftersom offentlig uppmaning i praktiken många gånger kan ta sig uttryck i någon form av stöd till terrorism, t.ex. *”en uppmaning att ansluta sig till en terroristorganisation, snarare än en uppmaning att begå en viss brottslighet”*.

Vad som anges i utredningen i den av tingsrätten kursiverade delen kan få läsaren att tro att en offentlig uppmaning att ansluta sig till en terroristorganisation kommer att vara straffbar. Det tydliggörs dock i författningskommentaren att så inte är fallet utan att det krävs att gärningspersonen uppmanar eller annars söker förleda till brott.

Författningskommentar, förslaget till utbildningsbrott 9 § terroristbrottslagen (13.1)

Straffansvaret för en utbildare i 5 § rekryteringslagen kräver att gärningen begåtts med vetskap om att instruktionerna är avsedda att användas för särskilt allvarlig brottslighet. Kravet på vetskap innebär att gärningsmannen måste ha insett att den som utbildas avser att använda instruktionen för att föröva särskilt allvarlig brottslighet (se prop 2009/10:78 s. 61), dvs. ett krav att utbildaren har i vart fall ett insiktsuppsåt.

Tingsrätten uppfattar att förslaget innebär att straffansvaret för att utbilda för terrorism nu även ska omfatta den som meddelar instruktioner med viss avsikt, dvs. ett krav att utbildaren har ett direkt uppsåt. Det kan i detta sammanhang nämnas att begreppet avsikt även används i paragrafen om terroristbrott i betydelsen direkt uppsåt (se kommentaren till 4 § i den nya terroristbrottslagen).

I författningskommentaren till 9 § i den nya lagen anges att kravet på avsikt eller vetskap vad gäller instruktionernas användning innebär att det för straffansvar krävs att gärningspersonen hade i vart fall insiktsuppsåt till att instruktionerna ska användas för att begå eller medverka till terroristbrott, särskilt allvarlig brottslighet eller finansiering av terrorism (se s. 424). Denna skrivning kan få läsaren att felaktigt tro att det även för straffansvaret enligt första ledet i punkten 1 i 9 §, dvs. att utbilda med viss avsikt, räcker med ett insiktsuppsåt.

Detta ärende har beslutats av tingsrätten i sammansättning av lagmannen Anders Dereborg, rådmannen Thomas Ericsson och tf. rådmannen Mattias Karlsson, föredragande.

Anders Dereborg

Mattias Karlsson